

**МУСТАҚИЛЛИК ТУҲФАЛАРИ:
тинчлик қадри**

Мустақилликнинг энг буюк туҳфаларидан бири мамлакатда тинчликнинг таъминланиши билан боғлиқ. Умримиз давомида бирор бора ўқ овозини эшитмаганимиз боис (Яратганга беадад шукурлар бўлсин) бунинг хусусида камроқ ўйлашга одатланганмиз. Тўғри, икки гапнинг бирида «ишқилиб, тинчлик-хотиржамлик бўлсин»,- деб қўйишимиз бор. Бироқ мураккаблашиб кетган бугунги даврда тинчликни таъминлаш нақадар қийин масала эканлиги хусусида кўп ҳам бош қотирмаймиз. Ваҳоланки, жаҳонда содир бўлаётган жараёнлар, ҳозирги замон цивилизациясининг тенденциялари нуқтаи назаридан фикрлаганда, тинчликнинг таъминланиши энг бебаҳо неъмат, мамлакат Президенти ва ҳукумати олиб борган сиёсатнинг шаксиз муваффақияти эканлигини англаб етамиз.

Одам боласи яралибдики, курраи заминимизнинг у ёки бу нуқтасида муттасил урушлар содир бўлиб турган. Шу боисдан кўпгина Ғарб мутафаккирлари урушни «олий инсон борлигининг абадий шакли» сифатида талқин этадилар (Масалан: Шпенглер О. Пруссачество и социализм.- Петроград, 1922.- С.46). Буюк файласуф Освальд Шпенглер бу хусусда шундай деб ёзади: «Тинчлик – истакдир, уруш эса факт; инсоният тарихи ҳали ҳеч қачон инсоний истак ва идеаллар учун қайғурмаган... Инсоният бор экан, урушлар ҳам бўлиши аниқ» (Shpengler O. Rede und Rufsätze.- Munchen, 1951.- С.339-340).

Бироқ урушни инсон борлиғи билан боғлиқ зарурият деб қараганда ҳам ижтимоий тараққиёт давомида унинг қиёфаси ўзгара боришини инобатга олишимиз керак. Уруш – конкрет-тарихий реалликдир. Бошқача айтадиган бўлсак, замонлар ўтиши билан урушнинг шакли ва кўлами давр манфаатларига монанд равишда ўзгара борди.

Бизнинг давримизга келиб, уруш мутлақо даҳшатли қиёфа касб этди. Бугунги кунда Ер юзида сайёрамизни бир неча бор яксон қилишга етадиган қурол-яроғ тўпланганига қарамасдан, ҳарбий заводлар ўз фаолиятини зинҳор сусайтиргани йўқ. Ҳозирги замондаги биргина тактик ядро қуролининг қудрати иккинчи жаҳон уруши давомида қўлланилган барча қурол-яроғларнинг қудратидан 30 марта ошиқ (Disarmament or Distruction? Armaments and Disarmament.//Stokholm International Peace Research Institute,1975.- P.5).

Стратегик аҳамиятга эга бўлган ядро қуролларининг қудрати янада даҳшатлироқ. XX асрнинг етмишинчи йилларидаёқ, мислсиз энергия харажати талаб этадиган “Минитмен” ва “Титан II” уч мегатоннали ракета қуроллари яратилди. Бундай заряднинг портлатилиши Хиросимага ташланган бомба вайрон этган майдондан 30 баробар кўпроқ ҳудудни ер билан яксон қилади (Сахаров А.Д. Размышления о прогрессе, мирном сосуществовании и интеллектуальной свободе.// Вопросы философии.- 1990.- №2.- С.5).

Шунингдек, ҳар 250 тоннаси 5 мегатоннали термоядро бомбасига тенг бўлган VX заҳарловчи газ, оғирлиги 95 тонна бўлган 10 ядро головки MX баллистик ракетасининг яратилиши ҳам замонавий уруш қиёфасини ўзгартирди. Хиросимага ташланган атом бомбасининг энергияси 20 килотоннага тенг бўлган бўлса, ҳозирги замон ядро арсеналлари ундан миллион марта ошиқроқ. Ўтган асрнинг иккинчи ярмида қуролланиш пойгасининг авж олиши, айниқса унинг мафкуравий характер касб этиши аср сўнггига келиб шундоқ ҳам ёрқинроқ намоён бўла бошлаган тинчликни сақлаш муаммосини янада чигаллаштириб юборди. XX аср 90-йилларида содир бўлган ижтимоий-сиёсий воқеалар масаланинг моҳиятини ўзгартиргани йўқ. Фикримизнинг исботи сифатида Америка Қўшма Штатларида янгидан барпо этила бошланган ракета ҳужумига қарши мудофаа системасини келтиришимиз мумкин.

Термоядро қуролига эътиборнинг кучайишини унинг уч техник аспекти билан боғлашимиз мумкин. Биринчидан, ушбу қуролларнинг вайронкорлик қудрати ниҳоятда беқиёски, бугунги кунда ўз қуроли кучларини замонавийлаштиришга интилган ҳар бир мамлакат ишончли восита сифатида

унга мурожаат этаверади. Иккинчидан, ушбу типдаги қуроллар нисбатан арзон ҳисобланади. Табиийки, бунда уларни тайёрлашга кетган маблағ билан шу қурол-яроғларнинг реал қудрати ўртасидаги мутаносиблик назарда тутилмоқда. Учинчидан, ушбу қуроллар ёрдамида амалга оширилган ҳарбий таҳдид ёки ҳужумдан ҳимояланишнинг қарийб иложи йўқ. Шу сабабдан ҳам катта энергия сарфланишига қарамасдан, узоқ йиллар давомида янги ва янги давлатлар ушбу воситаларга қайта-қайта мурожаат этиб келмоқдалар.

Бу фактларни келтиришдан мақсад ХХІ аср бошларига келиб тинчликни сақлаш муаммоси бағоят мушкул масалага айланганини таъкидлашдан иборат. Мамлакатларнинг ҳарбий қудрати ошиб бораётган, қурол-яроғ омборхоналари зудлик билан тўлиб бораётган, табиий бойликлар ва энергия манбалари учун кураш кучаяётган бир шароитда миллатнинг тинч-осуда ҳаётини сақлаш учун йил сайин кўпроқ саъй-ҳаракат, маблағ тақазо этилмоқда. Жумладан, ривожланган мамлакатлар ўз диёрларида тинчликни таъминлашга катта куч сарф қиладилар. Масалан, АҚШда фақатгина мамлакат тинчлигига таҳдид солувчи маълумотларни ўрганиш ва таҳлил қилиш билан 30 мингдан ортиқ мутахассис шуғулланади (Priest D., Arkin W.M. The secrets next door// Washington post.- 7/21/2010).

Бизнинг мамлакатимизда ҳам мустақиллик йилларида юрт тинчлигини таъминлашга қодир Қуролли кучлар шакллантирилди, миллат хавфсизлигига таҳдид солувчи омиллар ва воситаларни аниқлаш ҳамда бартараф этишга лаёқатли Миллий хавфсизлик хизмати вужудга келди. Энг эътиборлиси, ҳукумат сиёсати замонлар ўтиши билан урушнинг шакллари ҳам ўзгаришини назарда тутган ҳолда олиб борилмоқда. Хусусан, кейинги йилларда мафкуравий уруш, информацион уруш ва шу кабиларнинг моҳиятини, ижтимоий оқибатларини илғаб олишга ҳам интилинмоқда. Мустақиллик йилларида «Огоҳликка даъват», «Ўз уйингни ўзинг асра» каби шиорлар остида амалга оширилган саъй-ҳаракатлар миллатнинг ҳушёрлигини янада оширди. Шаҳарларимизда қад кўтарган «Мотамсаро она» ҳайкали ҳам уруш даҳшати ва тинчлик қадрини кишиларга муттасил эслатиб турибди...

...Яқинда уйга қайтаётиб, «уруш-уруш» ўйнаётган бир ҳовуч болакайга кўзим тушди. Қувонарли жойи шундаки, ўйиннинг бориши уларнинг уруш ҳақида мутлақо тасаввурлари йўқлигини кўрсатиб турарди. Шунисига шукур!